

سرمقاله

بسم الله الرحمن الرحيم

خاتم انبیا، خاتم اوصیا

امام زمان علیه السلام ادامه دهنده راه پیامبر صلی الله علیه و آله و تحقق بخش اصول رسالت‌های الهی او است. آن حضرت، تعالیم پیامبر صلی الله علیه و آله را در بخش‌های گوناگون زندگی، عینیت بخشیده و جامه عمل می‌پوشاند؛ چرا که او عصاره نبوت و احیاگر سنت پیامبر صلی الله علیه و آله است: «و مجدداً لما عطل من احکام کتابک و سنن نبیک...»^۱

رسول اعظم صلی الله علیه و آله درباره سیره آخرین وصی خود، حضرت مهدی علیه السلام می‌فرماید: «یقیم الناس علی ملتی و شریعتی و یدعوهم الی کتاب الله عزوجل؛ مردم را بر شیوه و شریعت من بر می‌انگیزد و آنان را به کتاب خدای عزوجل فرا می‌خواند».

راه و روش پیامبر صلی الله علیه و آله، سرلوحه برنامه‌های حضرت است و این تنها یادگار همه انبیا و اولیا، وارث این معارف و تعالیم، و مجری سازش‌ناپذیر آنها است.

امام صادق علیه السلام فرمود:

چون مهدی قیام کند، به مسجد الحرام رود و رو به کعبه و پشت به مقام ابراهیم بایستد و دو رکعت نماز گزارد؛ آن گاه فریاد برآورد: «ای مردمان! منم یادگار آدم، و یادگار ابراهیم، و یادگار اسماعیل، و یادگار محمد صلی الله علیه و آله...»^۲.

در سلام به امام موعود آمده است: «السلام علیک یا بقیة الله فی ارضه؛ سلام بر تو ای ذخیره خدا در زمین!».

این تعبیر، روشن‌گر راه و رسالت امام موعود علیه السلام و وارث پیامبر صلی الله علیه و آله است. او ذخیره و یادگار همه نیکان و صالحان و اولیای الهی است که در خطی که خدا ترسیم کرده، گام بر می‌دارد و در سراسر زمین، خواست‌ها و آرمان‌های همه درس‌آموزان مدرس وحی را تحقق می‌بخشد.

۱. شیخ عباس قمی، *مفاتیح الجنان*، دعای عهد.

۲. شیخ صدوق، *کمال‌الدین*، ج ۲، ص ۴۱۱.

۳. علامه مجلسی، *بحار الانوار*، ج ۵۱، ص ۵۹.

۴. *مفاتیح الجنان*، زیارت آل یس.

از این رو، شناخت رسول اکرم ﷺ، پیش در آمد شناخت حجت است. در دعایی که امام صادق علیه السلام به زراره تعلیم فرموده، آمده است:

اللهم عرفني نفسك فانك إن لم تعرفني نفسك، لم اعرف نبيك.
اللهم عرفني نبيك فانك ان لم تعرفني نبيك، لم اعرف حجتك.
اللهم عرفني حجتك فانك ان لم تعرفني حجتك، ضللت عن ديني.^۱

در این دعا، شناخت امام و حجت، در گرو شناخت رسول خدا صلی الله علیه و آله معرفی شده است؛ در نتیجه، اگر پیامبر صلی الله علیه و آله شناخته نشود، امام و حجت، شناخته نخواهد شد، و اگر کسی حجت الهی زمان خود را نشناسد، گمراه خواهد بود.
امام صادق علیه السلام می فرماید:

کسی که به همه امامان علیهم السلام اقرار کند و امام مهدی علیه السلام را انکار نماید، مانند کسی است که به همه انبیا اقرار کند؛ و نبوت [حضرت] محمد صلی الله علیه و آله را انکار نماید.^۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید:

هر کس قائم از اولاد من را در دوران غیبتش انکار کند، به مرگ جاهلیت مرده است.^۳

در روایت دیگری، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، حضرت مهدی علیه السلام را صاحب پرچم محمدی صلی الله علیه و آله و دولتش را دولت احمدی معرفی می کند: «يظهر صاحب الرأية المحمدية و الدولة الاحمدية...»^۴

از مجموعه احادیث چنین بر می آید که سنت حضرت مهدی علیه السلام همان سنت و روش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است. حضرت مهدی علیه السلام برنامه ها و اهداف آن حضرت را پی می گیرد و با بهره مندی از تعالیم محمدی، حکومت جهانی تشکیل می دهد؛ چنان که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «سنته سنتی، یقیم الناس علی ملتى و شریعتی و یدعوهم الی کتاب الله عز و جل».^۵

۱. سید بن طاووس، جمال الاسبوع، ص ۳۱۴؛ کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۲۲۷.

۲. کمال الدین، ج ۲، باب ۲۹، ح ۵.

۳. مجلسی، بحار الانوار، ج ۷، ص ۲۰.

۴. کمال الدین، ج ۱، ص ۵۳۴.

۵. کمال الدین، ج ۲، ص ۴۱۱.

بجا است در سال رسول اعظم ﷺ، به تبیین برخی ویژگی‌های مشترک پیامبر اکرم ﷺ و امام مهدی ﷺ بپردازیم:

۱. موعود پیامبران و کتب آسمانی گذشته

همان گونه که پیامبر اکرم ﷺ موعود پیامبران گذشته بود: ... وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِيهِ مِنَ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ...^۱ [و من (حضرت عیسیٰ ﷺ) بشارت دهنده رسولی هستم که پس از من خواهد آمد و نام او احمد است.

هم چنین در آیه دیگری چنین آمده است:

«الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي

التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ...»^۲؛ کسانی که از پیامبر امی که او را نوشته شده در

نزد آنها در تورات و انجیل می‌یابند، پیروی می‌کنند.

حضرت مهدی نیز موعود ادیان گذشته و انبیای پیشین است. قرآن مجید به

صراحت این نکته را بیان کرده است که:

«وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ

الصَّالِحُونَ»^۳؛ همانا ما در زبور پس از تورات چنین نوشتیم که زمین را

بندگان صالح من به میراث خواهند برد.

۲. شکوفا کردن عقل و فکر مردم

امیرالمؤمنین علیؑ درباره نتایج بعثت پیامبر ﷺ می‌فرماید: «يُثِيرُوا لَهُمْ دَقَائِنَ

الْعُقُولِ»^۴؛ برای آنان، گنجینه‌های خرده‌ها را استخراج کنند.

امام باقرؑ درباره قیام حضرت مهدی ﷺ می‌فرماید:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللَّهُ يَدَهُ عَلَى رُءُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ وَكَمَلَتْ

بِهِ أَحْلَامَهُمْ^۵؛ زمانی که قائم ما به پا خیزد، خدا دستان آن حضرت را بر

سر بندگان خدا می‌گذارد، در نتیجه عقل‌های مردم مجتمع شده

(نیرومند می‌گردد) و آرزوهای آنان به واسطه آن کامل می‌شود.

۱. سوره صف: ۶.

۲. سوره اعراف: ۱۵۷.

۳. سوره انبیاء: ۱۰۵.

۴. نهج البلاغه، خطبه ۱.

۵. کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵.

۳. یکسانی پرچم و زره

پرچم مهدی علیه السلام پرچم رسول الله صلی الله علیه و آله و زره او، زره آن حضرت است. امام صادق علیه السلام فرمود:

کانی بالقائم علی نجف الکوفة و قد لبس درع رسول الله صلی الله علیه و آله ... فینشر رایة رسول الله! گویا قائم علیه السلام را بر بلندای کوفه می بینم که زره رسول الله را بر تن کرده، ... و پرچم آن حضرت را به اهتزاز درآورده است.

۴. همسانی میقات دعوت و قیام

همان گونه که بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در شهر مکه بوده و پایه های اصلی اسلام، آن جا شکل گرفته است، آغاز دعوت و قیام حضرت مهدی علیه السلام نیز شهر مکه خواهد بود.

حذیفه، درباره مهدی علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین روایت می کند: «انه یبایع بین الرکن و المقام اسمه احمد و عبدالله و المهدي...»^۲؛ همانا او بین رکن و مقام با مردم بیعت می کند. نام او احمد، عبدالله و مهدی است.

۵. شناخت مردم از روی علامت ها

امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره آیه «ان فی ذلک لآیات للمتوسمین» فرمود:

رسول خدا صلی الله علیه و آله مردم را با نشانه هایشان می شناخت (حقیقت ایمان یا کفر و...) و من و امامان از نسل من، «متوسمین» تا روز قیامتند (یعنی حقیقت مردم را از روی نشانه ها می شناسند)^۳.

۶. تطهیر و پاکسازی

از اهداف پیامبران، پاک ساختن فرد و جامعه از آلودگی های فکری و عملی است.

«خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا»^۴ [پیامبر] از مردم زکات بگیر که به وسیله آن، آنان را پاک کنی و رشد دهی.

در حدیثی قدسی درباره حضرت مهدی علیه السلام چنین آمده است:

و لا تطهّرُنَّ الارضَ بِآخِرِهِمْ من أعدائى و لأملکنه مشارق الارض و

۱. بحار الانوار، ۵۲، ص ۳۲۸.

۲. شیخ طوسی، الغیبه، ۴۵۴.

۳. بحار الانوار، ج ۱۷، ص ۱۴۷.

۴. سوره توبه: ۱۰۳.

مغاریها؛^۱ همانا زمین را به وسیله آخرین آنها از لوث دشمنانم پاک خواهم ساخت و او را بر مشرق و مغرب زمین فرمانروایی خواهم داد.

۷. پیامبر ﷺ و مهدی ﷺ از بزرگان اهل بهشت
رسول خدا ﷺ فرمود:

نحن بنو عبد المطلب سادة أهل الجنة رسول الله و حمزة سيد الشهداء
و جعفر ذو الجناحین و علی و فاطمة و الحسن و الحسین و
المهدی ﷺ؛^۲ ما فرزندان عبدالمطلب بزرگ اهل بهشت هستیم، رسول خدا،
حمزه سیدالشهداء، جعفر طیار، علی، فاطمه، حسن، حسین و مهدی.

۸. هر دو، خاتم هستند

پیامبر ﷺ و مهدی ﷺ هر دو خاتمند، یکی خاتم الانبیا و دیگری خاتم الاوصیا:
﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ ابًا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾.^۳
رسول خدا ﷺ فرمود: «أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأُمَّةِ مِنَ الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ؛^۴ آگاه باشید که
خاتم امامان، از ما است که قائم و مهدی است.»

۹. اجرای عدالت

از اهداف مهم رسالت پیامبر اکرم ﷺ و همه پیامبران، اجرای عدالت و مساوات
بوده است:

﴿لقد أرسلنا رسلنا بالبينات و أنزلنا معهم الكتاب و الميزان ليقوم
الناس بالقسط﴾؛^۵ ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم و با آنها،
کتاب [آسمانی] و میزان نازل کردیم، تا مردم، عدالت را برپا کنند.

از اهداف اساسی قیام حضرت مهدی ﷺ نیز برپایی عدالت است: «فيملاًها عدلاً و
قسطاً كما ملئت ظلماً و جوراً».^۶

۱. کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۵.

۲. شیخ صدوق، امالی، ص ۴۷۵.

۳. سوره احزاب: ۴۰.

۴. بحار الأنوار، ص ۳۷، ج ۲۱۳.

۵. سوره حدید: ۲۵.

۶. صافی گلپایگانی، منتخب الاثر، ص ۲۴۷.

۱۰. رحمت

پیامبر اسلام ﷺ و اهل بیت علیهم السلام، مظهر و تجلی رحمت گسترده الهی اند: «و ما ارسلناک الا رحمةً للعالمین»؛ و تو را نفرستادیم، مگر رحمتی برای جهانیان.^۱ در حدیث لوح جابر، در کلام فاطمه زهرا علیها السلام، از امام مهدی «رحمة للعالمین» تعبیر شده است. در زیارت آل یاسین نیز آمده است: «و الغوث و الرحمة الواسعة؛ [سلام بر تو ای] فریادرس و رحمت گسترده [الهی]».

۱۱. ظلم ستیزی

پیامبر خدا ﷺ پیش از اسلام، با عده‌ای از جوانمردان مکه، پیمان «حلف الفضول» را برای یاری ستمدیدگان بست، و زمانی دیگر درباره آن فرمود: «شهدته و ما احب ان لی به حمر النعم و لا یزیده الا سلام الاشد»^۲؛ من در پیمان حلف الفضول حاضر بودم و دوست ندارم که در عوض آن شتران سرخ موی به من داده شود و اسلام بر آن عهد و پیمان جز تأکید نیفزود.

حضرت مهدی ﷺ نیز برای یاری ستمدیدگان تاریخ به پا می‌خیزد و زمین را پر از عدل و داد می‌سازد. آن‌سان که در همه عرصه‌ها، عدالت نهادینه شده و ستم، رخت بر می‌بندد. نهادهای قدرت و قانون جهان، دیگر حامی ستمکاران و قدرتمندان نخواهند بود؛ دیگر با حمایت اربابان زور و زر، شیعیان جنوب لبنان قتل عام نخواهند شد، و زنان و کودکان بی‌گناه زیر آوارهای «قانا» ناله سرنخواهند داد؛ همان‌گونه که حضرت امام حسین علیهما السلام درباره رسالت امام می‌فرماید: «ویامن المظلومون من عبادک»^۳.

«واجعله اللهم مفزعاً لمظلوم عبادک و ناصراً لمن لا یجد له ناصراً غیرک»^۴.

۱. سوره انبیاء: ۱۰۷.

۲. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۴، ص ۱۲۰.

۳. بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۷۹.

۴. مفاتیح الجنان، دعای عهد.